

Niyazi Kaya





Niyazi KAYA

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EĞİTİMİ

ISBN 978-625-6357-57-0

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Aralık 2022, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türlüdür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Kuyrukcu
Kapak Tasarımı: Kurtuluş Kararın

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA
Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

İÇİNDEKİLER



ÖN SÖZ.....v

TEŞEKKÜRLERvii

GİRİŞviii

BİRİNCİ BÖLÜM

ÜST POLİTİKA BELEGELERİNDE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ12

1 Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi 2010-2023.....12

2 Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun..... 30

3 Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS)32

4 Türkiye'nin Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Sekretaryasına Sunmakla Yükümlü Olduğu Raporlar ve 7. Dönem Raporu.....34

5 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Değerlendirme Raporu 46

6 Yeşil Mutabakat Eylem Planı 2021.....58

7 XI. Kalkınma Planı 2019-2021 71

8 İklim Şûrası 2022.....74

9 Milli Eğitim Bakanlığı İklim Değişikliği Eylem Planı115

İKİNCİ BÖLÜM

ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ124

1 İlköğretim Programlarında İklim Değişikliği..... 125

2 Ortaöğretim Programlarında İklim Değişikliği..... 131

3 Yükseköğretim Programlarında İklim Değişikliği 133



ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EĞİTİMİ	144
1 İklim Değişikliği ve Eğitim	144
2 Çevre Eğitimi.....	146
3 Dünyada İklim Değişikliği Eğitime Bakış	148
4 İklim Değişikliği Eğitimi İçin Yapılması Gereken Çalışmalar	152
5 Mesleki Gelişim İçin Yeterli ve Etkili Desteğe Sahip Olmak ..	156
SONUÇ VE ÖNERİLER	160
KAYNAKLAR	163

ÖN SÖZ



İklim değişikliği küresel ölçekte insanlığın bugününü ve yarınını etkileyen en önemli problemlerden biridir. Bu problem, iklim değişikliğinin nedenleri, olası riskleri, sorunun ya da sorunların çözümü için tek bir çözümün olmamasından dolayı karşı karşıya olduğumuz en zorlu ve karmaşık problem olarak değerlendirilmektedir.

İklim değişikliğine bağlı olarak ekosistemlerin işleyişinde ortaya çıkan bozulmalar, yiyecek ve su kaynaklarının tükenmesine, tahrip edilmesine, yeni hastalıkların ortaya çıkmasına, mevcut hastalıkların kontrolünün kaybedilmesine neden olduğundan dolayı insanlığı tehdit eden en büyük çevresel sorun olarak da kabul edilmektedir.

Bu çevre sorunu, sera gazı emisyonlarını düzenleyerek ele alınabilecek basit bir çevre sorunu değildir. Bu sorunun çözümü doğrudan insani gelişim, sosyal adalet, eşitlik ve insan hakları ile ilgilidir. Bir başka ifadeyle insanların güvenliğini, bireylerin ve toplulukların sosyal, çevresel ve insan haklarına yönelik tehditlere yanıt verme kapasitesiyle ilgilidir.

İklim değişikliği sorununa proaktif ve reaktif çözüm üretmenin yolu eğitimden geçmektedir. Eğitimle iklim değişikliği hakkında bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırılması ve farkındalığın artırılması sağlanabilir. **İklim değişikliği eğitimi**, uluslararası düzeyde en önemli faktör ve katalizör olarak kabul edilmektedir. Bunda Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesinin (UNFCCC), taraf ülkelere “iklim değişikliği ve etkileri hakkında eğitim, öğretim ve kamuoyu bilinçlendirme programlarını teşvik etmeye, geliştirmeye ve uygulamaya teşvik etmesinin” etkisi vardır.

Sürdürülebilir bir gelecek için iklim değişikliği hakkında bilgi, beceri, tutum ve değerlerin toplumun tüm bireyelerine kazandırılması eğitim yoluyla mümkün olabilir. Bunu da yapabilmenin yolu iklim değişikliğini, öğretim programları, öğretmen eğitimi, ders kitapları, okul yönetimi ve altyapıyı içerecek bir şekilde **eğitim sisteminin tüm bileşenlerini harekete geçirmekten geçmektedir.**



Bu araştırmada, birinci bölümde bütüncül bir yaklaşımla üst politika belgelerinde (yasa, stratejik plan, eylem planı, yönetmelik, raporlar vb) iklim değişikliğinin nasıl ele alındığı; ikinci bölümde *örgün öğretim kurumlarında* uygulanan öğretim programlarında iklim değişikliğine ilişkin yer alan kazanım, beceri, kavram ve değerler *içerik analizi* yapılarak değerlendirilirmiş; üçüncü bölümde uluslararası ölçekte iklim değişikliği eğitime ilişkin yapılan çalışmalardan yararlanılarak ulusal ölçekte iklim değişikliği eğitiminin boyutlarının neler olması gerektiği açıklanmış; dördüncü bölümde çalışmaya ilişkin genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Niyazi Kaya

TEŞEKKÜRLER

Bu kitaba başlayışım, Amsterdam Eğitim Ataşesi olarak görev yaptığım Hollanda'da görev yaptığım 2022 yılına tesadüf eder. Hem yol hem hayat arkadaşım olan eşim Miyase Koyuncu Kaya ve o yılda 13 yaşında olan oğlum Ertuğrul Kemal ve 8 yaşında olan kızım Elif Serra ile pandemi sürecinde ayrı kaldığımız günleri telafi etmek için birlikte geçirdiğimiz eğlenceli ve mutlu günlerin fırsat verdiği ölçüde yazılmaya çalışıldı.

Kitabı yazım aşamasında doçentliği alışımin üzerinde iki yıl geçmiş olması profesörlüğe başvurmam için gerekli yayınları yazmak için süre baskısının olmasının yanında görev yaptığım ülkede gündemi meşgul iklim değişikliğine ilişkin yazılı ve görsel basında çıkan yayınların motive edici bir unsur olduğunu da belirtmek isterim.

Kitabı kurgulamada birçok ulusal ve uluslararası çalışmadan ve araştırmacıdan istifade ettim. Bu kitabın her bir sayfası, bu çalışmaların ve araştırmacıların bana sağladıkları yardımları yansıtıyor. Ümit ediyorum ki ortaya çıkan bu yayın, benim istifade ettiğim çalışmalar gibi değerli bir yayın olarak görülür ve birçok araştırmaya ve araştırmacıya destek olacak bilgiler sunabilir.

Bu çalışma sırasında burada isimlerini sayamadığım, ihtiyaç duyduğum veri ve kaynaklara ulaşma konusunda bana koşulsuz destek sağlayan birçok insan var. İklim değişikliği eğitimi hakkında bir kitap yazma konusunda beni teşvik eden AK Parti Konya Milletvekili Halil Etyemez'e, uzun yıllardır birlikte coğrafya eğitimine ilişkin öncü çalışmalar yaptığım Prof. Dr. Eyüp Artvinli'ye, kitabın tasarım ve redaksiyonunda katkılar sunan Kurtuluş Karaşın'a, onlara ayırman gereken zamanlarda çalışıyorum dediğim her anda sabırla beni bekleyen ve şikayet etmeyerek hep destek olan eşim, oğlum ve kızıma, doğup büyümemde ve bu yaşa gelmemde emeğini ve dualarını esirgemeyen babam Şaban Kaya ve Annem Hanife Kaya'ya teşekkürü bir borç bilirim.





GİRİŞ

İklim değışikliği, gerçek nedenlerinin ve olası risklerin belirlenmesi, sorun ya da sorunların çözümlü için tek bir çözümlü olmasından dolayı insanlığın karşı karşıya olduğu en zorlu ve karmaşık sorunlardan biri olarak kabul edilmektedir (Parry 2008; Schellnhuber, 2008, O'Brien, 2010).

İklim değışikliğinin bir sonucu olarak küresel düzeyde sıcaklıkların artması, yağış rejimlerinin değışmesi ve deniz seviyesindeki değışimler, okyanuslardaki fitoplanktonlardan Himalayalar'daki dağ buzullarına kadar gezegenimizin sistemini etkileyecektir (IPCC 2007a, 2007b). İklim değışikliğinin sosyal-ekolojik sistemlerde yaşanacak dönüşümleri hızlandırarak habitatlar ve gıda kaynaklarındaki birçok türün ortadan kaybolmasına neden olacağı düşünölmektedir (Steffen ve diğerleri, 2004).

İklim değışikliğine bağlı olarak ekosistemlerin işleyişinde yaşanacak bozulmalar yiyecek ve su kaynaklarının tükenmesine, tahrip edilmesine, yeni hastalıkların ortaya çıkmasına, mevcut hastalıkların kontrolünün kaybedilmesine, canlı varlığının sürdürülebilir olmasını sağlayan tozlaşma süreçlerinin zarar görmesi (MA, 2005) gibi insanlığı tehdit eden hayati öneme haiz sorunlara neden olabileceği için iklim değışikliği herkes tarafından üzerinde kafa yorulması gereken en ciddi konudur. Bundan dolayı 21. Yüzyılda iklim değışikliği, insanlık tarihinde insani gelişimi tehdit eden en büyük çevresel sorun olarak kabul edilmektedir (IPCC, 2007b; UNDP, 2007; Stern, 2006).

Ancak iklim değışikliği, sera gazı emisyonlarını düzenleyerek ele alınabilecek basit bir çevre sorunu değildir. İnsani gelişim, sosyal adalet, eşitlik ve insan hakları ile ilgilidir (Paovola ve Adger, 2006). Bir başka ifadeyle insanların güvenliği ve bireylerin ve toplulukların sosyal, çevresel ve insan haklarına yönelik tehditlere yanıt verme kapasitesi ile ilgilidir (Barnett ve diğerleri, 2008). Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın belirttiği gibi, "Bu, insanların seçim yapmalarını ve değer verdikleri yaşamları sürdürmelerini sağlayan yetenekleri geliştirmeleriyle ilgilidir" (UNDP, 2008, s. 7). İklim değışikliği, insanların

dünyada kendilerini nasıl algıladıkları ve değişimle nasıl yüzleştikleri ile yakından ilgilidir [O'Brien, 2010].

İklim değişikliği eğitimi (CCE), iklim değişikliğine yanıt vermek için kilit bir stratejidir [UNESCO, 2010a, 2010b, 2015]. En son Küresel Eğitim İzleme raporunda, UNESCO aracılığıyla Birleşmiş Milletler (2016), eğitimin iklim değişikliği farkındalığı oluşturarak iklimle ilgili afetlere karşı kırılganlıkların azaltılmasındaki kritik rolünü yineledi. Eğitim sektörünün konuya bütüncül katılımı çağrısında bulunularak, öğretmenler, öğrenciler ve topluluklar için iklim okuryazarlığı oluşturmaya yönelik bir eyleme duyulan ihtiyacı vurgulandı [Chev-Hung ve Liberty, 2017:1].

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi [UNFCCC] hükümetlere, eğitim programları geliştirip uygulayarak vatandaşlarını değişen iklimin getirdiği tehdit ve fırsatlara hazırlama çağrısı yaptı.

“Zamanımızın belirleyici zorluğu” olarak adlandırılan [UNESCO, 2010a, s.2] iklim değişikliği için eğitimin aciliyeti konusunda genel bir fikir birliği vardır [Anderson, 2010; Bangay & Blum, 2010; Leal Filho, Pace ve Manolas, 2010].

Eğitim, iklim değişikliği sorununun hafifletilmesinde bilinçli kararlar alma konusunda topluluklar ve bireyler için bir olanak olarak görülüyor ve yaklaşan etkilerine yanıt vermede uyum sağlama kapasitelerini geliştiriyor. Bazı durumlarda isteksizlik [Anderson, 2010] ve direniş olsa da, birçok ülke iklim değişikliği hakkında bilginin edinilmesi ve beceri geliştirmek için iklim değişikliği eğitimini müfredatlarına dâhil etti [Læssøe & Mochizuki, 2015].

Eğitim, iklim değişikliği konusunda bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırılmasında ve farkındalığın artırılmasında en önemli faktör ve katalizördür. Küresel iklim değişikliğinin önemi uluslararası düzeyde giderek daha fazla vurgulanmaktadır. Bunda BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesinin [UNFCCC] 6. Maddesi, “Tarafları iklim değişikliği ve etkileri hakkında eğitim, öğretim ve kamuoyu bilinçlendirme programlarını teşvik etmeye, geliştirmeye ve uygulamaya teşvik etmesi” nin etkisi vardır. Ayrıca, BM Genel Kurulunun, iklim değişikliğinin On Yılın ana eylem temalarından biri olduğunu vurgulayarak,

BM Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim On Yılı'nı 2005-2014 (UNESCO, 2009) ilan etmesinin de katkısı mevcuttur.

Sürdürülebilir bir geleceği şekillendirmek için gerekli olan bilgi, beceri, tutum ve değerlerin öncelikle eğitim kurumlarında olmak üzere toplumun tüm bireyelerine kazandırılması gereken konudur. Bunu da yapabilmeyin yolu mevzuat, politika, finans, müfredat, öğretmen eğitimi, öğretim, öğrenme, değerlendirme, okul yönetimi ve altyapıyı içeren eğitim sisteminin tüm bileşenlerini harekete geçirmekten geçmektedir.

İklim değişikliği eğitimi farklı öğretim kademelerindeki disiplinlerin müfredatları arasında çok disiplinli bir bakış açısı sağlanarak, iklim değişikliğinin nedenleri ve etkileri ile olası çözümler hakkında bilgi edinmeye odaklanması gereken bir çerçeveye sahip olmalıdır. Geliştirilecek olan bu çerçeveye iklim dayanlı kalkınmayı teşvik etmek, belirsiz bir gelecek karşısında toplulukların savunmasızlığını azaltmak, iklim değişikliğinin etkilerini minimize etmek ve uyum konusunda yetkinlikler geliştirilerek bireylerin bilinçli kararlar almasına yardımcı olunabilir. Ayrıca, öğrenciler ve topluluklar doğal tehlikelerle yüzleşmeye hazırlanarak afet riskleri azaltılabilir, daha sürdürülebilir yaşam için tüketim kalıpları değiştirilebilir. Bundan dolayı, iklim değişikliği hakkındaki eğitime yönelik mevcut yaklaşımları, özellikle de öğrencilere çeşitli ve hızla değişen bir dünyaya yanıt vermelerine yardımcı olmak için gerekli bilgi ve eğitimi sağlama potansiyellerini yeniden gözden geçirme veya ayarlama ihtiyacı vardır. İklim değişikliği eğitimi teşvik etmek için karar vericilerin ve uygulayıcıların ilgili politika ve stratejileri geliştirmesi, uygulaması ve bunları eğitim planlarına ve bütçelerine entegre etmesi gerekmektedir.

Bu araştırmada, bütüncül bir yaklaşımla örgün öğretim kurumlarından öğrenim gören çocukların iklim değişikliği konusunda bilgi, beceri, tutum ve değerleri edinebilmeleri için iklim değişikliği ile ilgili kamuya açık üst politika belgeleri, içerik analizi yapılarak değerlendirilmelerde bulunulmuştur. İncelenen belgeler şunlardır:

- Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi 2010-2023
- Türkiye Çevre Ajansının Kurulması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2020)

- Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
- Türkiye'nin Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Sekretaryasına Sunmakla Yükümlü Olduğu Raporlar ve 7. Dönem Raporu
- TC Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Değerlendirme Raporu 2019
- Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı Yeşil Mutabakat Eylem Planı 2021
- İklim Şûrası 2022
- Milli Eğitim Bakanlığı İklim Değişikliği Eylem Planı
- İlk ve Ortaöğretim Programları
- YÖK Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları 2018

Birinci bölümde üst politika belgelerinde iklim değişikliğine ilişkin açıklamalar yapıldıktan sonra ikinci bölümde üst politika belgelerinde alınan strateji, karar ve uygulamaların, eğitim kademelerine göre öğretim programlarında ne ölçüde yer aldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu yapılırken de iklim değişikliği, küresel ısınma, artırılmış sera etkisi, karbon döngüsü/ayak izi, fosil yakıtlar, yeşil finansman, iklim değişikliğine uyum ve enerji gibi kavramların ilköğretim ve ortaöğretimdeki derslerin öğretim programında nasıl yer aldığı içerik analiziyle incelenmiştir.



BİRİNCİ BÖLÜM

ÜST POLİTİKA BELGELERİNDE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

Belirli bir hiyerarşi çerçevesinde farklı kullanım amaçlarına göre ulusal ve uluslararası belgelerle uyumlu olarak hazırlanan, kısa, orta ve uzun vadeli amaçları, temel ilke ve politikaları, hedef ve öncelikleri ve bunlara ulaşmak için izlenecek yol ve yöntemleri içerik olarak düzenleyen belgeler, üst politika belgeleri olarak tanımlanmaktadır. Bu belgeler dikey bir hiyerarşide hazırlanabileceği gibi birden fazla kurum ya da sektörün işbirliğine dayanan yatay bir hiyerarşide hazırlanabilir. Kurumların strateji belgeleri ve eylem planları, kalkınma planları, ekonomik programları gibi belgeler başlıca üst politika belgeleridir.

1 Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi 2010-2023

Türkiye, iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılmasına yönelik küresel çabalara kendi özel şartları ve imkânları çerçevesinde katkıda bulunmak amacıyla 2010- 2020 yılları arasında uygulanmak üzere “*Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi*”ni hazırlamıştır. Strateji, 1-3 yıllık kısa ve orta vadeli amaçları ve süresi 10 yıla yayılan uzun vadeli amaçları kapsamaktadır. Stratejinin, ulusal ya da uluslararası gelişmeler ışığında ihtiyaç duyulması halinde güncelleneceği [ÇŞB, 2010] kamuoyuna ilan edilmiştir.

Bu Strateji ile Türkiye, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’nin temel ilkelerinden biri olan “ortak fakat farklı-



laştırılmış sorumluluklar” çerçevesinde küresel iklim değişikliği ile mücadele çabalarına imkânları ölçüsünde katkıda bulunmayı bir hedef olarak belirlemekte; ulusal azaltım, uyum, teknoloji, finansman ve kapasite oluşturma politikalarını ortaya koyduğunu ilan etmiştir.

1.1 Ulusal Vizyon

Türkiye’nin iklim değişikliği kapsamındaki ulusal vizyonu; iklim değişikliği politikalarını kalkınma politikalarıyla entegre etmiş; enerji verimliliğini yaygınlaştırmış; temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını arttırmış; iklim değişikliğiyle mücadeleye özel şartları çerçevesinde aktif katılım sağlayan ve yüksek yaşam kalitesiyle refahı tüm vatandaşlarına düşük karbon yoğunluğu ile sunabilen bir ülke olmak olarak (ÇŞB, 2010) ifade edilmiştir.

1.2 Temel İlkeler

Türkiye’nin iklim değişikliğiyle küresel mücadele kapsamında temel amacı, insanlığın ortak kaygısı olan iklim değişikliğini önlemeye yönelik uluslararası taraflarla işbirliği içerisinde, tarafsız ve bilimsel bulgular ışığında ortak akılla belirlenmiş küresel çabalara, sürdürülebilir kalkınma politikalarına uygun olarak, ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar prensibi ve Türkiye’nin özel şartları çerçevesinde katılmak olarak ifade edilmiştir (ÇŞB, 2010).

1.3 Hedefler

Türkiye’nin temel ilkeler kapsamındaki stratejik hedefleri şunlardır (ÇŞB, 2010):

- Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’nin “ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar” ilkesine uygun olarak ve özel koşulları çerçevesinde; iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum politikaları ile önlemlerini, ulusal kalkınma planlarına dâhil etmek.
- Sera gazı emisyonlarının azaltılması gayesiyle geliştirilen küresel politikalar ve önlemlere kendi imkânları ölçüsünde, sürdürülebilir kalkınma ilkeleriyle uyumlaştırılmış kalkınman



programını sekteye uğratmadan, sera gazı emisyon artış hızını sınırlayarak katkıda bulunmak.

- Küresel iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini azaltma ve bu etkilere uyum sağlama doğrultusunda, ulusal hazırlık seviyesi ve kapasitesini artırmak; bu çabalarda elde edeceği tecrübe ve kazanımlarını bölge ülkeleri ile paylaşmak ve azaltım ve uyuma yönelik ikili ve çok taraflı ortak araştırma projeleri geliştirmek.
- Azaltım, uyum, teknoloji transferi ve finansman ana başlıklarındaki küresel stratejik amaçların, tarafların sorumlulukları göz önünde bulundurulması suretiyle tasarlanması ve yürütülmesine uyum sağlamak ve uluslararası faaliyetlerde etkin rol oynamak.
- Azaltım ve uyum faaliyetlerini yürütebilmek için ihtiyaç duyulan mali kaynaklara erişimi artırmak.
- Mevcut teknoloji ve kalkınma düzeyimiz göz önüne alınarak temiz üretime yönelik Ar-Ge ve inovasyon kapasitesini geliştirmek, bu alanda rekabet ve üretimin artırılmasını sağlayacak ulusal ve uluslararası finansman kaynaklarını ve teşvik mekanizmalarını oluşturmak.
- İklim değişikliği ile mücadele ve uyum kapsamındaki faaliyetleri, etkin ve sürekli eşgüdüm sağlayarak, şeffaf, katılımcı ve bilimsel çalışmalara dayanan karar alma süreçleri ile geliştirmek.
- Kamu, özel sektör, üniversite, sivil toplum kuruluşları gibi tüm kesimlerin ortak çabaları ile tüketim kalıplarının iklim dostu olacak şekilde değiştirilebilmesi için kamuoyu bilincini artırmak.
- Ulusal iklim değişikliği çalışmalarında, bilgi akışını ve paylaşımını artırmak amacıyla bütüncü bir bilgi yönetim sistemini oluşturmaktır.

1.4 Stratejiler

- Küresel iklim değişikliği ile mücadele ve uyum çabalarında, kapsamlı ve işlevsel bir uluslararası işbirliği mekanizmasının oluşturulmasına yönelik yürütülen müzakerelere aktif katılım sağlamak.



- Dinamik bir anlayış içinde Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi ile Dokuzuncu Kalkınma Planı ve ilgili diğer ulusal politika ve strateji belgeleri doğrultusunda Ulusal İklim Değişikliği Eylem Planı'nı hazırlamak.
- İlgili kurumlarda iklim değişikliğine ilişkin yapılanmaları başlatmak.
- Emisyon envanterinin daha sağlıklı olarak hazırlanması için gerekli altyapıyı kurmak.
- İklim değişikliği politikalarını tüm paydaşların işbirliğiyle geliştirmek.

1.5 Uluslararası İklim Değişikliği Müzakereleri Kapsamında Ulusal Tutum

Sosyo-ekonomik göstergeler, tarihsel sorumluluk, kişi başı emisyon miktarı, kişi başı gayri safi yurt içi hasılası ve enerji tüketim göstergeleri, İnsani Kalkınma Endeksindeki yer dikkate alındığında, Türkiye “orta gelirli gelişmekte olan ülkeler” kategorisinde değerlendirilmektedir. Bu durum ışığında, Türkiye, küresel iklim değişikliği ile mücadelede üzerine düşen görevleri aşağıda belirtilen hususlar temelinde yerine getirmeyi öngörmektedir.

Türkiye'nin ekonomik ve demografik gelişimi göz önüne alındığında, herhangi bir geçmiş yıl referans verilerek sera gazı emisyon azaltım taahhüdü vermesi mümkün değildir. Türkiye emisyon sınırlamasını, sürdürülebilir kalkınmasını ve yoksullukla mücadele çabalarını olumsuz yönde etkilemeyecek şekilde alacağı önlemler yoluyla gerçekleştirmeyi planlamaktadır.

Başta kalkınma planları olmak üzere pek çok ulusal plan, program ve strateji belgesi yoluyla iklim değişikliği ile mücadele doğrultusunda başta enerji, tarım, ormancılık, ulaştırma, sanayi ve atık sektörlerinde olmak üzere politika ve önlemler uygulanmaya konmuştur.

Türkiye gelişmekte olan bir ülke konumundadır. Bu nedenle, emisyon azaltımı, kapasite geliştirme, uyum, teknoloji transferi, ormansızlaşma ve orman alanlarının bozulması neticesinde artan emisyonların azaltılması için benzer ekonomik gelişmişlik düzeyinde-